

УДК 347.73

*Макух Оксана Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права
Класичного приватного університету м. Запоріжжя*

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН (НА ПРИКЛАДІ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ)

У статті розглядаються питання забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при фінансово-правовому регулюванні. Автор подав власну позицію стосовно тих сфер суспільних зав'язків, упорядкування яких державою призведе до економічного зростання і підвищення добробуту населення країни, а також визначив допустимі межі такого регулювання. На прикладі рішень Європейського Суду з прав людини (як тих, що стосуються України, так і європейських країн) охарактеризовано основні види забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при регулюванні фінансових відносин.

Ключові слова: приватні інтереси, публічні інтереси, фінансові відносини, права людини, баланс інтересів.

Постановка проблеми. Наразі особливої актуальності набуває проблема забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при фінансово-правовому регулюванні. Така вимога обумовлена, перш за все, необхідністю реалізації принципу, закріпленого у ч. 2 ст. 3 Конституції України [4]. Відповідно до цього, як при приватноправовому регулюванні, що спрямовано на забезпечення приватних інтересів, так і публічно-правовому (що переслідує публічний інтерес), мають створюватися належні умови для повного задоволення інтересів суспільства, окремих осіб, гідного існування людини у державі. Таке прагнення є об'єктивним, адже «основне призначення держави міститься в побудові такої системи права, де враховувалися б інтереси всіх учасників цієї сфери суспільних відносин. Таким чином, для забезпечення необхідної організованості виникаючих суспільних правовідносин необхідно дотримання балансу приватних і публічних інтересів і відображення їх в чинному законодавстві» [21, с. 48]. Встановлення на конституційному рівні зазначеного принципу засвідчує те, що Україна обрала шлях формування правової системи, що обов'язково передбачає і вимагає пошуку реальних засобів, здатних забезпечити її ефективно і результативно функціонування. Це означає, що піддаючи державному регулюванню економічні (фінансові) відносини вкрай важливо: по-перше, достеменно визначити ті сфери суспільних зав'язків, упорядкування державою яких призведе до економічного зростання і підвищення добробуту населення країни; по-друге, чітко встановити допустимі межі такого регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що до розгляду позначеної тематики вдавалися численні науковці (Д. В. Вінницький, Д. О. Гетманцев, С. В. Запольський, М. П. Кучерявенко, Є. В. Лакушева, А. А. Нечай та ін.), її низка аспектів потребує більш пильної уваги. Отже, метою статті є на прикладі рішень

Європейського Суду з прав людини позначення певних проблем забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при фінансово-правовому регулюванні.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є визначення та аналіз прикладі рішень Європейського Суду з прав людини основних видів забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при регулюванні фінансових відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Показово, що розглядувана проблема виникла не сьогодні. Незважаючи на те, що «держава є публічно-правовим утворенням, головною метою якого є забезпечення інтересів народу, здійснення заходів, спрямованих на позитивний розвиток суспільства» [20, с. 23, 24], необхідність у встановленні певної моделі співвідношення приватних і публічних інтересів при урегулюванні відносин у сфері мобілізації, розподілу і використання грошових фондів коштів є очевидною. Це пов'язано із тим, що такі інтереси не існують ізольовано, а тісно взаємодіють. За слушними словами Д.О. Білінського, зіткнення інтересів індивідів, суспільства і держави у фінансовій системі неминуче, ... однак завдання держави – досягти відповідного балансу, максимально задовольняючи публічний інтерес у сфері фінансів, мінімізувати при цьому негативні наслідки для приватних інтересів [1, с. 158-159].

Як наголошує О. Підпригора, у чинному законодавстві України «визнається і забезпечується (за даних матеріальних і духовно-інтелектуальних умов) не тільки відносна автономія, розмежування приватних і публічних інтересів, а й їх справедлива взаємодія» [7, с. 79]. В цілому погоджуючись із словами О. Підпригори, зазначимо, що, дійсно, аналізуючи чинне законодавство, ми можемо зробити висновок стосовно наявності визнання і, як наслідок, необхідності «обирати курс» до справедливої взаємодії публічних і приватних інтересів. Однак, стосовно того, що така справедлива взаємодія забезпечується державою, то це твердження далеке від реальності. Навряд чи сьогодні держава належним чином забезпечує таке співвідношення на практиці. Про це, зокрема, свідчать й численні рішення національних судів і Європейського Суду з прав людини, в яких наголошується на порушенні справедливого балансу між приватними і публічними інтересами.

У той же час підкреслимо, що названа проблема для вирішення є вкрай складною. Таку складність обумовлено тим, що термін «баланс інтересів» є не визначеним, і становить собою оціночне поняття, оскільки наразі у будь-якому правовому акті не названо критерії для його окреслення. Окрім того, принцип забезпечення балансу приватних і публічних інтересів у фінансово-правовому регулюванні не знайшов свого закріплення у інституційних кодифікованих нормативно-правових актах (Бюджетному чи Податковому кодексах України).

Показово, що про необхідність дотримання при урегулюванні фінансових відносин балансу приватних і публічних інтересів говорять все більше вчених. «Публічність фінансової діяльності, – пише О.Е. Лукашева, не повинна нівелювати інтереси приватні, тобто інтереси зобов'язаних сторін фінансових правовідносин. Вказані інтереси повинні знаходитися на одному правовому рівні, а досягнення їх балансу має бути основною метою діяльності інститутів державної влади». Одним із дієвих механізмів забезпечення такого балансу вчена вважає неухильне дотримання конституційних принципів фінансової діяльності. Ця вимога, – далі міркує О.Е. Лукашева, має виконуватись не лише при прийнятті певних нормативно-правових актів, що регулюють фінансові відносини, приміром, при встановленні податків та зборів, а й при реалізації сторонами фінансових правовідносин своїх прав та власних обов'язків» [6, с. 23]. Таке твердження є безапеляційним, оскільки Конституція України має пряму дію, а принципи, що в ній закріплено, мають неухильно додержуватися. Саме таким чином можна забезпечити

стабільність як усієї правової системи, так і фінансової системи зокрема, ефективність проведення реформ.

Доволі виваженою є позиція Д. О. Гетьманцева. Вчений пропонує для встановлення балансу приватних і публічних інтересів у фінансовому праві виходити із наступних вимог. По-перше, положення, що встановлюються у фінансовому законодавстві, пов'язані з певними обмеженнями закріплених Конституцією України прав та законних інтересів, мають бути адекватними, пропорційними, необхідними та співвідносними цілям обмежень, що визнаються тією самою Конституцією. По-друге, такі обмеження мають відповідати вимогам справедливості і не можуть мати зворотної сили. По-третє, вони не можуть також обмежувати межі, і тим більше застосування основного змісту відповідних конституційних норм. По-четверте, згадувані вище обмеження допускаються лише за умови, коли конституційні норми дозволяють законодавцю встановлювати обмеження закріплюваних ними прав і законних інтересів на рівні будь-якого галузевого законодавства – у тому числі й фінансового. По-п'яте, при встановленні таких обмежень законодавець не має права на здійснення такого регулювання, яке б зазіхало на саму суть того або іншого права чи законного інтересу, або призводило до втрати їх реального змісту. По-шосте, при допустимості обмеження того або іншого права чи законного інтересу відповідно до конституційно схвалюваних цілей, держава має використовувати не надмірні, а лише необхідні й строго обумовлені такими цілями заходи [2, с. 125-126]. Дане твердження буде вірним стосовно будь-якого з фінансово-правових інститутів – доходів, видатків, податкового права, бюджетного устрою, бюджетного процесу тощо.

До речі, Європейський Суд з прав людини (далі ЄСПЛ) у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на необхідність дотримання балансу приватних і публічних інтересів у різних сферах. Наприклад, ЄСПЛ при розгляді справи «Сорін проти Сполученого Королівства» («Soering v. United Kingdom») в рішенні від 7 липня 1989 р. зазначено, що Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. «спрямована на пошук справедливого співвідношення між потребами, пов'язаними з інтересами суспільства загалом, і вимогами захисту основних прав людини» (пункт 89) [16]. При вирішенні справи «Ріс проти Сполученого Королівства» («Rees v. United Kingdom») у рішенні від 17 жовтня 1986 р. ЄСПЛ підкреслив, що, з'ясовуючи, чи існує позитивне зобов'язання держави стосовно людини, «належить врахувати справедливий баланс, який має бути встановлений між інтересами всього суспільства й інтересами окремої людини» [15]. У справі «В. проти Франції» рішення у якій було прийнято ЄСПЛ 25 березня 1992 року, Суд дійшов висновку, що заявниця щоденно знаходилася в ситуації, що в цілому не відповідає належній повазі до її приватного життя. Як наслідок, навіть враховуючи межі свободи розсуду, відведені для держави, не було встановлено справедливого балансу між загальними інтересами та інтересами особи [14]. Зрозуміло, що предметом розгляду у наведених рішеннях не були питання, пов'язані із належною реалізацією фінансових правовідносин, порушенням прав і законних інтересів суб'єктів таких відносин. Втім, нас цікавить виявити певну тенденцію, що прослідковується на практиці. Поряд із тим, ЄСПЛ прийнято й низку рішень, які безпосередньо стосуються сфери публічних фінансів. Наведемо деякі із них.

Так, у справі Газус Досьер унд Фордетекнік ГмБХ проти Нідерландів, Суд вперше сформулював принцип застосовності положень статті 1 Протоколу № 1 до податкового спору. Такий підхід, за слухними словами юристів, мав колосальне значення для подальшого розгляду інших податкових суперечок [3; 4]. Зокрема, суть справи була такою. Німецька компанія поставляла товар голландській компанії на умовах збереження за собою титулу на товар (бетономішалка) до надходження платежу. До того як платіж

надійшов постачальнику, товар був заарештований податковими органами Голландії у рахунок сплати заборгованості по податках, що була наявна у голландського одержувача товару. Німецький постачальник стверджував, що арешт товару голландською владою був порушенням права власності за статтею 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Показово, що Суд постановив: арешт бетономішалки був частиною системи заходів держави щодо забезпечення збору податків і, отже, має бути розглянутий з точки зору третьої норми статті 1, яка дає право договірним державам «забезпечувати сплату податків або інших зборів або штрафів». Окрім того Суд підкреслив, що держава має у своєму розпорядженні розсуд в широких рамках. Суд визнає, що держави при формуванні й реалізації податкової політики мають широкі межі розсуду і що Суд поважатиме оцінку законодавця в таких питаннях, за виключенням випадків, коли вона позбавлена будь-якого розумного підґрунтя. Інакше кажучи, позиція Європейського суду з прав людини полягає в тому, що державні органи мають якнайширші межі розсуду при ухваленні податкових законів та їхньому впровадженні. Однак такий розсуд має бути «не позбавлений розумних підстав». Суд процитував своє рішення у справі Спорронг і Лоннрот проти Швеції і вказав на вимогу справедливого рівноваги і пропорційності [9]. Як бачимо, баланс пов'язано із розумним розсудом держави і її органів при ухваленні законів з питань оподаткування.

У справі Еко-Ельда-Аві проти Греції, постанову по якій прийнято 9 березня 2006 року, також ЄСПЛ звернув увагу на порушення справедливого балансу між публічними і приватними інтересами. Зокрема, суть справи полягала тому, що у червні 1988 року заявник, Еко-Ельда Аві, експортна компанія, чією спеціалізацією були паливні матеріали, намагалась отримати від податкових органів надлишково сплачені кошти у якості податку на прибуток. Коли податкові органи відмовили компанії в задоволенні її прохання, остання звернулась до адміністративного суду в Афінах для стягнення цієї суми разом з пенєю. У листопаді 1993, коли цей позов все ще розглядався, держава виплатила компанії усю суму надлишково сплаченого податку. Відповідно, компанія обмежила свій позов до розмірів пені, розмір якої визначався законом, за період на який було затримано повернення переплачених коштів. Компанія-заявник поскаржилася на відмову податкових органів виплатити їй пеню в якості компенсації за несвоєчасну сплату податкового кредиту.

Показово, що ЄСПЛ зазначив, що відповідно до законодавства Греції держава була зобов'язана повернути будь-яку суму надміру чи помилково сплаченого податку, що вказана у чинному судовому рішенні. Що стосується сплати податків, то фінансові зобов'язання, що виникають у зв'язку з оподаткуванням, можуть порушити права, гарантовані в статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції, якщо умови повернення переплачених надлишків покладають надмірний тягар на особу, яку це стосується, або загрожують його сталому фінансовому становищу. У цій справі помилково сплачений податок був повернутий через п'ять років і п'ять місяців після того, як позов з вимогою про повернення суми був пред'явлений компанією-заявником до суду. Відповідно, відмова податкових органів виплатити відсотки в якості компенсації за прострочення платежів протягом такого тривалого часу порушила справедливий баланс, який слід підтримувати між загальним інтересом та інтересами компанії-заявника. [10]. В даному рішенні йдеться про надмірний тягар на особу й загрозу сталому фінансовому становищу особи як критерії що порушують справедливий баланс приватних публічних інтересів.

22 січня 2009 році було прийнято рішення у справі «Булвес» АД проти Болгарії. Компанія-заявник звернулась з заявою відповідно до статті 1 Протоколу № 1 про те, що незважаючи на повне дотримання своїх обов'язків щодо подання податкової звітності з ПДВ, національна влада позбавила її права віднести на податковий кредит суму ПДВ,

сплачену нею за отриманий товар, на тій підставі, що постачальник не виконав вчасно своїх зобов'язань щодо подання податкової звітності з ПДВ. Більше того, у результаті відмови у вищевказаному праві на податковий кредит, компанії-заявнику згідно з рішенням про донарахування податку довелося сплатити ПДВ вдруге – цього разу напряму до державного бюджету, а також сплатити пеню. Компанія-заявник стверджувала, що втручання в її право власності, яке розглядається, було неспіврозмірним, оскільки не було досягнуто справедливої рівноваги між вимогами загальних інтересів та її правом на захист свого права власності. Зокрема, хоча компанія і погодилась з Урядом у тому, що згідно зі статтею 1 Протоколу № 1 для Держав – членів Конвенції передбачені широкі межі свободи розсуду при застосуванні податкового законодавства, такий розсуд у даному випадку не повинен розглядатися як безмежний. В цьому контексті компанія-заявник стверджувала, що їй довелося нести індивідуальний та надмірний тягар, що порушило справедливий баланс, який повинен підтримуватися між вимогами загальних інтересів та вимогами захисту права власності. Зокрема, незважаючи на те, що компанія-заявник своєчасно і у повному обсязі виконала свої зобов'язання щодо подання податкової звітності з ПДВ, через те, що її постачальник не зміг своєчасно виконати свої зобов'язання подати звітність з ПДВ: (а) компанії-заявнику було відмовлено в праві на податковий кредит у розмірі BGN 3610 (EUR 1851); (б) її зобов'язали сплатити ПДВ у розмірі 3610 BGN (EUR 1851) повторно, але на цей раз до державного бюджету; (в) її також зобов'язали сплатити пеню на дану суму у розмірі BGN 200,24 (EUR 102); (г) сума ПДВ, сплачена нею постачальнику, не була врахована як валові витрати, і на неї було нараховано податок на прибуток; (д) компанія понесла додаткові судові витрати та інші видатки при оскарженні нарахування податку; (е) таким чином, до компанії були застосовані неналежні і жорсткі санкції за порушення зі сторони постачальника, котрий фактично виконав свої зобов'язання подати звітність з ПДВ, але з невеликим запізненням; також (г) у податкових справах компанії-заявника виникла невизначеність, оскільки податкові кредити щодо усіх поставок могли аналогічним чином бути оспорені при невиконанні постачальником своїх обов'язків подати звітність з ПДВ. Більше того, компанія-заявник не зможе взнати про це доти, допоки податкові органи не відмовляться визнати право на податковий кредит щодо конкретної операції. Аналізуючи наведену позицію Суду констатуємо, що це рішення примітне тим, що в ньому Суд у пункті 62 повторно відмітив, що відповідно до своєї усталеної практики, при встановленні необхідності втручання, включаючи втручання для забезпечення сплати податків, необхідним є дотримання «справедливої рівноваги» між вимогами загальних інтересів і вимогами захисту основних прав людини. Мета досягнення такого балансу відображається у структурі статті 1 Протоколу № 1 загалом, включаючи другий абзац: необхідність дотримання розумного співвідношення між засобами, що використовуються, та цілями, які повинні бути досягнуті.

У пункті 65 Суд вважає, що у даній справі загальні інтереси спільноти полягали у підтриманні фінансової стабільності системи оподаткування ПДВ разом із її сукупністю нормам щодо нарахування ПДВ до сплати, податкових пільг, податкового кредиту та відшкодування ПДВ. Основними елементами підтримання такої стабільності слід визнати повне і своєчасне виконання усіма платниками ПДВ своїх зобов'язань щодо декларування та сплати ПДВ та, в кінцевому результаті, запобігання будь-яких видів шахрайських зловживань у вказаній системі. Щодо цього Суд визнає, що необхідно покладати край спробам зловживання у сфері оподаткування і що з метою попередження таких зловживань може бути розумним передбачати у національному законодавстві вимоги особливої обачливості для платників ПДВ. У підсумку Суд констатував: 71. Враховуючи

своєчасне і повне виконання компанією-заявником своїх обов'язків із декларування ПДВ, неможливості з її сторони забезпечити дотримання постачальником його обов'язків щодо декларування ПДВ і той факт, що не було ніякого шахрайства стосовно системи оподаткування, про яке компанія-заявник знала чи могла знати, Суд вважає, що компанія-заявник не повинна нести відповідальність за наслідки невиконання постачальником його обов'язків щодо своєчасного декларування ПДВ і, як наслідок, сплачувати ПДВ повторно разом із пенею. Суд вважає, що такі вимоги прирівнюються до надзвичайного обтяження для компанії-заявника, що порушило справедливий баланс, який повинен був підтримуватися між вимогами загальних інтересів та вимогами захисту права власності [18].

Таким, що потребує нашої уваги у контексті розглядуваної проблеми є рішення у справі «Щокін проти України». Так, заявник стверджував, що податкові органи незаконно наклали на нього додаткові зобов'язання зі сплати прибуткового податку, оскільки органи державної влади не застосували частину 3 статті 7 Декрету Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян», яка встановлювала спеціальну 20 % ставку податку із сум доходів, одержуваних не за місцем основної роботи. Крім того, коли податкові органи незаконно наклали на заявника додаткові зобов'язання зі сплати прибуткового податку, вони посилалися на Інструкцію, яка відповідно до статті 67 Конституції України від 28 червня 1996 року не може змінювати податкові ставки, що підлягають застосуванню, та порядок їх сплати. Заявник також стверджував, що додаткові зобов'язання зі сплати податку наклали на нього надмірний фінансовий тягар та не можуть вважатися пропорційними цілям статті 1 Першого протоколу. Показово, що Суд у розглядуваному рішенні висловив вкрай важливу позицію стосовно того, за яких обставин Суд може оцінювати, чи було у конкретному випадку дотримано справедливого балансу між загальними інтересами суспільства та вимогами захисту основоположних прав окремої особи. Така позиція викладена у пункті 50, в якому вказано: «Перша та найважливіша вимога статті 1 Першого протоколу до Конвенції полягає в тому, що будь-яке втручання публічних органів у мирне володіння майном повинно бути законним. Так, друге речення першого пункту передбачає, що позбавлення власності можливе тільки «на умовах, передбачених законом», а другий пункт визнає, що держави мають право здійснювати контроль за використанням майна шляхом введення «законів». Більш того, верховенство права, один із основоположних принципів демократичного суспільства, притаманний усім статтям Конвенції. Таким чином, питання, чи було дотримано справедливого балансу між загальними інтересами суспільства та вимогами захисту основоположних прав окремої особи, виникає лише тоді, коли встановлено, що оскаржуване втручання відповідало вимозі законності і не було свавільним» [19]. За такого підходу важливою вбачається вказівка Суду на дотримання принципу законності.

Показовим у цьому аспекті є Рішення від 14 травня 2013 року у справі «Н.К.М. проти Угорщини» [17]. В ньому зазначено, що заявниця скаржилася на необґрунтоване позбавлення майна, що виражалось у оподаткуванні частини її вихідної допомоги податком на доходи фізичних осіб за ставкою у 98 відсотків. Однак, Уряд Угорщини наполягав, що таке втручання було передбачене законом та переслідувало законні цілі задоволення суспільної справедливості і захисту державної скарбниці. Ці цілі, які становлять загальний (публічний) інтерес, також були визнані Європейським Союзом, що виступив ініціатором законодавчих заходів проти надмірних розмірів вихідної допомоги, так такі розміри самі собою порушували суспільну справедливість, а політика визначення заробітної плати посадових осіб фінансового сектору посилила вплив міжнародної фінансової кризи останніх років.

Отже, на думку уряду, з метою досягнення зазначених вище цілей публічного інтересу оподаткування може, в демократичному суспільстві, розглядатись як найбільш прийнятний регулюючий засіб. Уряд вказав, що при введенні даного спеціального податку законодавець мав намір встановити справедливий баланс між вказаною метою та обмеженням прав людини — при цьому одночасно приділяючи увагу тій обставині, що в розпал глибокої світової економічної кризи додаткові обтяження має нести не тільки держава, але й інші учасники суспільно-економічних відносин. Суд, з'ясовуючи суть справи, підкреслив, що втручання, в тому числі як результат заходів із забезпечення сплати податків, має встановлювати «справедливий баланс» між потребами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основних прав людини. Завдання досягнення цього балансу відображене в структурі ст. 1 Конвенції в цілому, в тому числі враховуючи і другу її частину: повинна бути виправдана співмірність між використовуваними засобами і переслідуваною метою. Далі суд зазначив: навіть якщо втручання в право мирного володіння своїм майном сталося у відповідності з умовами, передбаченими законом — маючи на увазі відсутність свавілля — і з метою публічного інтересу, воно завжди повинно встановлювати «справедливий баланс» між потребами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основних прав людини. Зокрема, повинна бути наявною виправдана співмірність між використовуваними засобами і переслідуваною метою. Позитивно, що Суд наголосив на тому, що повинна бути виправдана співмірність між використовуваними засобами і переслідуваною метою.

Окрім того, аналіз практики Європейського Суду з прав людини засвідчує той факт, що означений підхід (мається на увазі пряма указівка на необхідність дотримання балансу інтересів), також Судом розкривається через посилання на необхідність дотримання принципу справедливого розподілу прав і обов'язків суб'єктів фінансових (податкових) правовідносин, межі втручання або невтручання в діяльність зобов'язаних осіб правовідносин, зокрема, платників податків і зборів, дотримання і порушення презумпції сумлінності [8; 11; 12; 13; 22].

Наголосимо, що розробка концепції балансу публічного і приватного інтересів у фінансовому праві — це перспективний напрямок наукових досліджень. У той же час її розвиток має відбуватися з обов'язковим урахуванням особливостей фінансово-правових норм і фінансових правовідносин. Така концепція може складатися, принаймні, із двох напрямів: встановлення межі публічного і приватного регулювання фінансових відносин, вивчення засобів захисту приватного інтересу у фінансово-правовому регулюванні (при реалізації фінансових правовідносин).

Висновки. Отже, у фінансовому праві принципово важливим є поєднання публічного та приватного інтересу, що не збігаються за своїм напрямом, адже неузгодження напрямків дії цих двох векторів нерідко породжує принциповий конфлікт. Ми, знов таки, підкреслюємо, що суперечність чи неналежне вирішення в чинному законодавстві питань співвідношення публічних і приватних інтересів може привести до найгостріших соціально-правових конфліктів. Відсутність певного балансу чи компромісу публічних і приватних інтересів у правовій практиці потребує вирішення цієї проблеми на рівні правового регулювання фінансових відносин. Оптимальне співвідношення публічних і приватних інтересів є необхідною умовою гармонійного розвитку суспільства, окремої особистості, ефективності функціонування держави.

Список використаних джерел

1. Білінський Д.О. Публічний інтерес як вихідна засада структурування фінансової системи / Д. Білінський // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 3. – С. 157-162.
2. Гетьманцев Д.О. Фінансово-правове зобов'язання як окрема категорія фінансового права [Текст]: монографія / Д. О. Гетманцев. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 366 с.
3. Калинин С. И. Использование правовых позиций ЕСПЧ по налоговым спорам в российской правоприменительной практике / С. И. Калинин // Налоговед. – 2007. № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://nalogoved.ru/art/554>.
4. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
5. Ліщина І. Коментар до рішення «Шокін проти України» / І. Ліщина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.astapovlawyers.com/publications/publication/502-delo-shhokin-protiv-ukrainy.html>.
6. Лукашева О. Е. Конституційно-правові засади публічної фінансової діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / О. Е. Лукашева. – Харків, 2016. – 183 с.
7. Підпригора О. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства / О. Підпригора // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 4. – С. 77-87.
8. Рішення Європейського суду з прав людини у справі MASA INVEST GROUP vs. Ukrain від 11.10.2005р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nalogoved.ru/art/295#_ftn6.
9. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Газус Досьєр унд Фордетекнік ГмбХ проти Нідерландів від 23 лютого 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
10. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Еко-Ельда Абі (Еко-Elda Avee) проти Греції (заява № 10162/02) від 9.03.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
11. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Саффі проти Італії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.szrf.ru/doc.phtml?nb=edition07&issid=2000004000&docid=36>.
12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі ЮКОС против России [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.yukos-echr-claim.com/>.
13. Рішення Європейського суду з прав людини у справі Janosevic v. Sweden от 23.07.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cases.legal/en/act-echr1-125663.html>.
14. Рішення Європейського суду з прав людини « В. проти Франції» від 25 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
15. Рішення Європейського суду з прав людини «Ріс проти Сполученого Королівства» від 17 жовт. 1986 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
16. Рішення Європейського суду з прав людини «Сорін проти Сполученого Королівства» від 7 лип. 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
17. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Н.К.М. проти Угорщини» від 14 травня 2013 р. (Заява 66529/11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-119704#{%22itemid%22:\[%22001-119704%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-119704#{%22itemid%22:[%22001-119704%22]}).

18. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Булвес» АД проти Болгарії від 22 січня 2009 року (Заява № 3991/03) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocourt.org.ua>.
19. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Шокін проти України» від 14 жовтня 2010 року (Заяви № 23759/03 та № 37943/06) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_858.
20. Семчик О. О. Держава і фінанси: правовий зв'язок [Текст] : монографія / О. О. Семчик ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юридична думка, 2010. – 203 с.
21. Соотношение частных и публичных интересов в условиях реформирования законодательства Российской Федерации: монография / под общ. ред. О.Ю. Бакаевой. – М. : Юрлитинформ, 2010.
22. Case of S. A. Dangeville v. France. Judgement of the European Court of human rights of 16 July 2002 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-60432>.

Макух А. В. К проблеме обеспечения баланса частных и публичных интересов при регулировании финансовых отношений (на примере решений Европейского суда по правам человека)

В статье рассматриваются вопросы обеспечения баланса частных и публичных интересов при финансово-правовом регулировании. Автор подал свою позицию в отношении тех сфер общественных завязок, упорядочение которых государством приведет к экономическому росту и повышению благосостояния населения страны, а также определил допустимые пределы такого регулирования. На примере решений Европейского Суда по правам человека (как, касающихся Украины, так и европейских стран) охарактеризованы основные виды обеспечения баланса частных и публичных интересов при регулировании финансовых отношений.

Ключевые слова: частные интересы, публичные интересы, финансовые отношения, права человека, баланс интересов.

Makukh A. V. On the problem to balance private and public interests in the regulation of financial relations (for example, the European Court of Human Rights)

The article deals with the issues of the balance of private and public interests in financial and legal regulation. The author filed its position with regard to those areas of public laces, ordering that the state will lead to economic growth and improve the welfare of the population, as well as defined limits of such regulation. For example, the European Court of Human Rights (as related to Ukraine and European countries) describes the main types of collateral balance private and public interests in the regulation of financial relations.

Key words: private interests and the public interest, financial relations, human rights, the balance of interests.

Надійшла до редакції 13 листопада 2016 р.

